

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Δραματική Τέχνη και Παραστατικές Τέχνες στην Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
– MA in Drama and Performing Arts in Education and Lifelong Learning»

«Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας: μια διαδρομή εκπαίδευσης και πολιτισμού.»

ΜΑΘΗΜΑ: Παραστατικές Τέχνες και άλλες Τέχνες DIE 202

Ονοματεπώνυμο Φοιτήτριας: Αναστασίου Νεκταρία

A.M. :5052201701002

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Άλκηστις Κοντογιάννη

ΝΑΥΠΑΙΟ 2020

«Μη ζηλεύεις και άσε τ' αστεία,

στη φυλακή απέκτησα μια καινούρια συνήθεια

Κι αν δεν την αγαπώ σαν εσένα, σχεδόν όσο κι εσένα αγαπώ την φύση...

Κι είστε και οι δυο σας μακριά μου...»

Ναζίμ Χικμέτ

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες στους: Γ. Σκλημπόσιο, Δ. Δημοπούλου, Σ. Ασλανίδου, Λ. Λάμπρου, που με τη συμβολή τους συνετέλεσαν σε μια ολιστική προσέγγιση του ζητήματος.

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες.....	3
Περίληψη.....	5
Εισαγωγή.....	6
Ίδρυση των Αγροτικών Φυλακών	8
Η εργασία των έγκλειστων στις Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας.....	9
Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας και Εκπαίδευση.....	12
Α. Συνέντευξη με τον Γ. Σκλημπόσιο (12/5/2018)	12
Β. Συνέντευξη με τη Δ. Δημοπούλου.....	17
Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας και Πολιτισμός.....	19
Α. Συνέντευξη με τον Λ. Λάμπρου - Δημιουργία Φιλαρμονικής στις Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας (1950-1960)	19
Β. Συνέντευξη με τη Σ. Ασλανίδου.....	20
Συμπεράσματα.....	23
Βιβλιογραφία.....	24
Παράρτημα	25

Περίληψη

Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας είναι να μελετήσει το εκπαιδευτικό πλαίσιο στο Αγροτικό κατάστημα κράτησης ενηλίκων Τίρυνθας, από την ίδρυσή του, μέχρι και τη σύγχρονη περίοδο λειτουργίας του, καθώς και να διερευνήσει τις πολιτιστικές δραστηριότητες, που αναπτύχθηκαν κατά το ίδιο χρονικό διάστημα.

Οι μέθοδοι που αξιοποιήθηκαν με σκοπό την υλοποίηση και τη συγγραφή της έρευνας ήταν συνεντεύξεις προσώπων που σχετίζονται με τις Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας σε συνδυασμό με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση και πλαισίωση.

Ως προς τη δομή των κεφαλαίων, αρχικά παρατίθεται μια σύντομη εισαγωγή για την ίδρυση και εξέλιξη των Αγροτικών Φυλακών Τίρυνθας ως τις μέρες μας, βάσει διαφόρων βασικών νομοθετημάτων. Στη συνέχεια, προσεγγίζονται οι Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας μέσα από τις συνεντεύξεις, οι οποίες βασίστηκαν σε ένα ημιδομημένο ερωτηματολόγιο, έτσι ώστε να μη διακόπτεται η ροή του λόγου των συνεντευξιζόμενων. Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της έρευνας.

Λέξεις κλειδιά: Αγροτική Φυλακή Τίρυνθας, Γεωργική Σχολή Τίρυνθας, Ίδρυση, τεχνική εκπαίδευση, ωφέλεια εγκλείστων, σωφρονιστικό σύστημα, πολιτισμός

*Τίρυνθα, Αγροτικές
Φυλακές από καρτ-
ποστάλ εποχής*

Αργολική
Αρχαιακή Βιβλιοθήκη
Ιστορίας και Πολιτισμού

Εισαγωγή

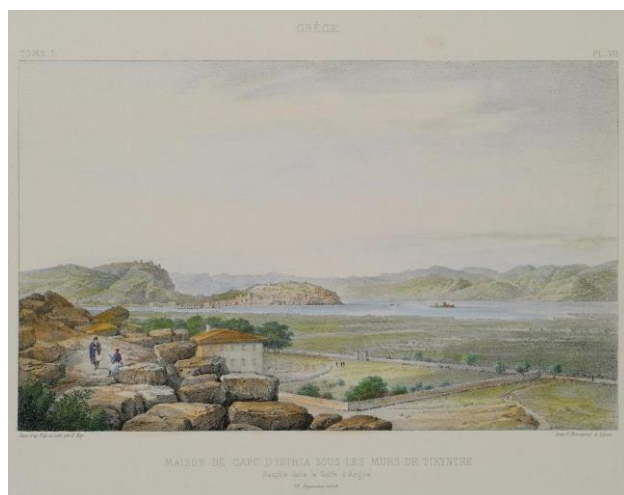
Το Αγροτικό Κατάστημα Ενηλίκων Τίρυνθας γνωστό ως «Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας», βρίσκεται δίπλα στα κυκλώπεια τείχη του Αρχαίου κάστρου Τίρυνθας.

Χτίστηκε ως έπαυλη του Καποδίστρια αλλά, λόγω της δολοφονίας του το 1831, δεν χρησιμοποιήθηκε ως κατοικία.

Τα τείχη της Τίρυνθας(Walls of Tiryns-Edward Dodwell),1834

Αργολική Αρχαιολογική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού

« Το σπίτι του Καποδίστρια κάτω από τα τείχη της Τίρυνθας»

το σημερινό «Διοικητήριο» των Αγροτικών Φυλακών

Λιθογραφία. Αργολική Αρχαιολογική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού

Το 1830 ο Κυβερνήτης της Ελλάδος Ιωάννης Καποδίστριας εξέδωσε το ψήφισμα «Περί φυλακών» με το οποίο θέσπισε την υποχρεωτική εργασία των φυλακισμένων. Έτσι, ορίστηκε πως όσοι εκτίουν εγκληματικές ποινές θα εργάζονται στον τομέα της γεωργίας, στα ναυπηγεία, στην επισκευή δρόμων, στα μεταλλεία κ.α., ενώ σε όσους έχουν επιβληθεί ποινές μέχρι 2 χρόνια, θα εργάζονται εντός της φυλακής σε ειδική αίθουσα. Σύμφωνα με τον καθηγητή Εγκληματολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου, Σ. Αλεξιάδη, στο έργο του *Σωφρονιστική*, το ψήφισμα αυτό αποτελεί τον πρώτο Σωφρονιστικό Κώδικα της Ελλάδας.

Ο Κυβερνήτης ασχολήθηκε επίσης, με τη σίτιση των φτωχών φυλακισμένων, καθώς και με την ίδρυση ορφανοτροφείου. Σε έκθεση της Επιτροπής Ορφανοτροφείου αναφέρεται ότι 122 τρόφιμοι στεγάζονταν στο «Κεντρικό Σχολείο του Πολέμου» στο Ναύπλιο, καθώς και στο Αγροκήπιο της Τίρυνθας (Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος, 1993:61).

Το 1829 ιδρύεται από τον Καποδίστρια το «παραδειγματικό σχολείο της Τίρυνθας», δηλαδή η Γεωργική Σχολή, η οποία θα στεγαστεί μαζί με το «Αλληλοδιδασκτικό σχολείο», στο Αγροκήπιο της Τίρυνθας. Μετά την ολοκλήρωση των κτηριακών εγκαταστάσεων, η «Πρότυπη Γεωργική Σχολή», η οποία παρείχε γεωργική εκπαίδευση σε παιδιά φτωχών γεωργών, θα λειτουργήσει μέχρι το 1873, χρονιά που πραγματοποιείται η οριστική κατάργησή της (Ζωγράφου, 1937).

Στόχος της σχολής ήταν η βελτίωση της τοπικής γεωργίας με τη χρήση νέων εργαλείων (κυρίως αρότρων που είχαν εισαχθεί από τη Γαλλία), την εισαγωγή νέων ζώων και δέντρων, τη βελτίωση της καλλιέργειας ελιάς, αμπελιού, μεταξιού κ.ά. Κύριο μέλημα της Γεωργικής Σχολής αποτελούσε η μόρφωση των γεωργών με νέες τεχνικές καθώς κι η δυνατότητα μετάδοσης των γνώσεων και των δεξιοτήτων στους υπόλοιπους Έλληνες.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας θεωρούσε ότι η στοιχειώδης τεχνική και επαγγελματική κατάρτιση, έπρεπε να προηγηθεί της ίδρυσης Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, εξαιτίας της φτώχειας του νεοσύστατου κράτους (Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού).

Επί Όθωνος και Βαυαρικής Αντιβασιλείας, το 1836, θεσπίστηκε διάταγμα σύμφωνα με το οποίο «οι κατάδικοι υποβάλλονται εις εργασίαν...» και όλοι κάτω των 14

χρόνων θα λάβουν «διδασκαλία του σχολείου και να μάθωσι εργοχείρο τι...» (Σχίζας, 2013). Επίσης, στο ίδιο διάταγμα αναφέρεται ότι το μισό προϊόν εργασίας μένει στο κατάστημα κράτησης, το ¼ στον κρατούμενο και το τελευταίο τέταρτο λειτουργεί ως αποθεματικό για μετά την αποφυλάκισή του (Αλεξιάδης, 2001:106). Το άρθρο 54 καταγράφει το ωρολόγιο πρόγραμμα των φυλακών, προσδιορίζοντας ως ώρες εργασίας ή διδασκαλίας κατά το διάστημα 9π.μ.-1μ.μ., ενώ στο άρθρο 72 τονίζεται η ανάγκη επανένταξης των κρατουμένων όπως κι η μέριμνα από ιδιωτικές εταιρίες ή δήμους που αναλαμβάνουν δημόσια έργα, στα οποία θα εργάζονται άτομα αποφυλακισθέντα.

Το Βασιλικό διάταγμα του 1911 «Περί οργανώσεως των φυλακών του κράτους» αναφέρει και προτείνει την ανέγερση αγροτικών φυλακών σε μέρη κατάλληλα για την ανάπτυξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. Προτείνεται οι κεντρικές και αγροτικές φυλακές να αναγερθούν μακριά από τις πόλεις, σε χώρο κατάλληλο για την υγεία, τη συγκοινωνία, την ύδρευση και να περιλαμβάνουν το μέγιστο 400 άτομα ως κρατούμενους.

Το 1924 δημιουργούνται κινητές αγροτικές φυλακές, οι οποίες αναλαμβάνουν έργα οδοποιίας, κατασκευής σιδηροδρομικών γραμμών και διάνοιξης δρόμων.

Ίδρυση των Αγροτικών Φυλακών

Οι Αγροτικές Φυλακές επίσημα ιδρύονται το 1925 (Προεδρικό Διάταγμα 16 Φεβρουαρίου 1925, αρθ.39, τεύχος Α'). Δημιουργείται λοιπόν, η Αγροτική Φυλακή Τίρυνθας η οποία εγκαταστάθηκε στον Γεωργικό σταθμό Τίρυνθας και συγχωνεύτηκε. Οι συνθήκες υπό τις οποίες λειτούργησε αρχικά ήταν δυσχερείς και επικίνδυνες. Η περιοχή ήταν ελώδης με αποτέλεσμα η ελονοσία να ταλανίζει τους κρατούμενους και τους φύλακες. Αργότερα ωστόσο, έγιναν αποστραγγιστικά έργα στα οποία εργάστηκαν τόσο οι έγκλειστοι, όσο κι οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι. Οι περιοχές που εκχερσώθηκαν και περιήλθαν στη δικαιοδοσία της Αγροτικής Φυλακής Τίρυνθας, ως καλλιεργήσιμη γη, ανέρχονταν σε έκταση άνω των 1000 στρεμμάτων. Στα επόμενα χρόνια, χτίστηκαν βιβλιοθήκη, ναός, όπως κι άλλες εγκαταστάσεις τεχνικών απασχολήσεων.

*Η θεσμοθέτηση των Αγροτικών Φυλακών Τίρυνθας.
Καρτ-ποστάλ εποχής.*

Η εργασία των έγκλειστων στις Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας

Με τον νόμο «Περί φυλακών» το 1925 (Ν. 1925) η εργασία καθίσταται υποχρεωτική, και απέβλεπε στην υγιεινή, στην ηθική βελτίωση, στην επαγγελματική μόρφωση και στην οικονομική ενίσχυση των κρατουμένων.

1932, Αργολική Αρχαιακή Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού)

Σύμφωνα με την έκθεση (1932) του διευθυντή των Αγροτικών Φυλακών Τίρυνθας, Αλέξανδρου Κουλάτσου: «...η εργασία είναι το έτερον στοιχείο αποτίσεως ποινής». Επιπλέον, η εργασία του κάθε έγκλειστου εξαρτιόταν από την κοινωνική, οικονομική και οικογενειακή κατάσταση του, πριν από την τέλεση του αδικήματος.

Επιπρόσθετα καθώς η βασική ασχολία των κατοίκων της Αργολίδας ήταν τα γεωργικά, το σωφρονιστικό προσωπικό της εποχής μετέδιδε στους έγκλειστους τις γνώσεις και την εμπειρία του στις γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες, Βέβαια, λόγω της επικρατούσας αγροτικής οικονομίας, οι έγκλειστοι είχαν ήδη εμπειρία σε γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες. Η κτηνοτροφία ωστόσο, εντάχθηκε κατά το τρίτο έτος λειτουργίας της Αγροτικής Φυλακής Τίρυνθας, με τις δραστηριότητες της πώλησης ζώων (σε ιδιώτες και σε δημόσιους υπαλλήλους) καθώς και της παραγωγής γάλακτος.

Σύντομα οι τεχνικές εργασίες διευρύνθηκαν κι έτσι οι κρατούμενοι ασχολήθηκαν με την επιπλοοία, την ξυλουργεία, το σιδηρουργείο κ.ά. Κατασκεύαζαν και επισκεύαζαν έπιπλα για τους ίδιους αλλά και για ιδιώτες. Επιπλέον, οι ανάγκες των εγκλείστων για ένδυση και υπόδηση, οδήγησε στην άνθηση της ραπτικής και της υποδηματοποιίας. Συγκεκριμένα, το 1931 οι κρατούμενοι κατασκεύαζαν παπούτσια και για πελάτες εκτός φυλακής. Μια ακόμη τέχνη που κέρδισε το ενδιαφέρον πολλών κρατουμένων ήταν η καλαθοποιία, δεδομένου μάλιστα ότι θα μπορούσαν να ασχοληθούν με αυτήν και μετά την αποφυλάκισή τους, αφού υπήρχε άφθονο πρωτογενές υλικό λόγω της βαλτώδους περιοχής. Επίσης, τα πρώτα βήματα στη βιοτεχνία έγιναν το 1932 με την παρασκευή ψωμιού και τυριού, για να καλυφθούν οι ανάγκες των κρατουμένων αλλά και των σωφρονιστικών υπαλλήλων.

Ο Λάμπρου (γνωστός ως Λούης), επιφανής του Ναυπλίου, αναφερόμενος στη δεκαετία 1950-1960, επισημαίνει ότι «οι Αγροτικές Φυλακές από τη φύση τους ήταν φυλακές, όπου οι κρατούμενοι εργαζόντουσαν και είχαν το πλεονέκτημα και γι' αυτό γίνονταν χαμός για να έρθουν...το κέρδος ήταν η συντόμευση του χρόνου φυλακής. Αυτό ήταν το δέλεαρ». Στη συνέχεια αναφέρει πως «την περίοδο αυτή στις Αγροτικές

«Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας: μια διαδρομή εκπαίδευσης και πολιτισμού.» Νεκταρία Αναστασίου

Φυλακές Τίρυνθας οι κρατούμενοι καλλιεργούσαν λουλούδια και προμήθευαν την πόλη του Ναυπλίου». Φαίνεται ότι το Αγροτικό

Κατάστημα Κράτησης Τίρυνθας ήταν πηγή εσόδων για την πόλη. Ο ίδιος προσθέτει ότι: *«Έρχονταν οι συγγενείς των κρατουμένων να τους δουν και έμεναν στην πόλη. Η Τίρυνθα είχε ορισμένες ανάγκες σαν μονάδα και τις προμηθεύονταν από την πόλη. Είχε αναπτυχθεί μεγάλη συνεργασία».*

Σύμφωνα με τη μελέτη του γεωργικού απολογισμού, το 1960 τα φυτώρια των εσπεριδοειδών είχαν μεγάλη ζήτηση. Η γεωργία και η κτηνοτροφία αναβαθμίστηκαν με χειράμαξες, χορτοκοπτική μηχανή, αντλίες νερού καθώς και απόκτηση αυτοκινήτου για μεταφορά προϊόντων. Χαρακτηριστικό της ανάπτυξης εντός των τειχών είναι πως το 1975, σύμφωνα με τον τοπικό Τύπο (Αργολικά Νέα, 29-5-1975, φυλ. 266), τα πορτοκάλια των φυλακών Τίρυνθας είχαν μεγάλη ζήτηση για εξαγωγές, με αποτέλεσμα οι ντόπιοι παραγωγοί να υποστούν οικονομική ζημία.

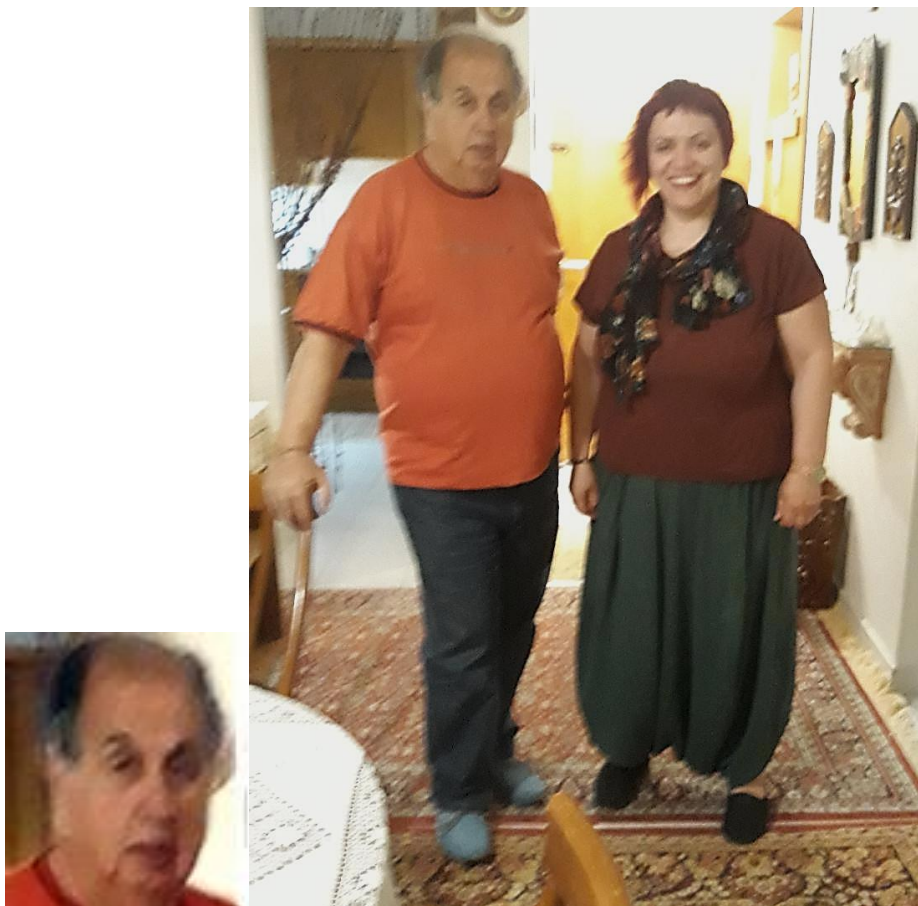
Εκτός όμως από την παραγωγική εργασία, οι Αγροτικές φυλακές συνδέονται με μία έννοια σπουδαίας σημασίας: μια έννοια η οποία προσδίδει στις φυλακές αυτές μια καθαρά ανθρωποκεντρική διάσταση κι αποβλέπει στην επανένταξη των έγκλειστων στην κοινωνία. Πρόκειται για την εμπιστοσύνη, η οποία εμπεριέχει και άλλες λέξεις, παράγωγες ή νοηματικά παρεμφερείς όπως «έμπιστος», «λόγος τιμής» κ.ά., κάτι που διαφαίνεται στον νόμο 3312/1955 και στο συγγραφικό έργο του Α. Κουλάτσου.

Η έννοια της εμπιστοσύνης στις Αγροτικές Φυλακές στηρίζεται στη μεταρρύθμιση για το σωφρονιστικό σύστημα -η οποία ισχύει μέχρι και στις μέρες μας- και αφορά στην καθιέρωση των «επί λόγω τιμής εργαζομένων» το 1955, κατά την οποία ο κρατούμενος μπορεί να εργαστεί στους αγρούς χωρίς επίβλεψη. Σύμφωνα με τον Λάμπρου *«Αυτοί οι άνθρωποι βγαίνουν έξω για δουλειές, όχι για περίπατο, συνοδεία άοπλων φυλάκων πολύ λίγων, γιατί ήταν λογοτιμήτες».*

Στην ερώτηση, σχετικά με το αν οι κρατούμενοι των Αγροτικών Φυλακών Τίρυνθας είχαν εκπαίδευση ο κ. Λάμπρου θυμάται ότι *«Και σχολείο είχαν μέσα. Έχω την εντύπωση ότι έρχονταν από το γυμνάσιο Ναυπλίου ή από το Άργος» .*

Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας και Εκπαίδευση

Α. Συνέντευξη με τον Γ. Σκλημπόσιο (12/5/2018)

Ο Γεώργιος Σκλημπόσιος είναι απόφοιτος του Πάντειου Πανεπιστημίου. Διετέλεσε Διευθυντής αρχικά των Φυλακών Αίγινας, των Δικαστικών Φυλακών Ναυπλίου κι από το 1994-2005 Διευθυντής των Αγροτικών Φυλακών Τίρυνθας.

«Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας: μια διαδρομή εκπαίδευσης και πολιτισμού.» Νεκταρία Αναστασίου

Σύμφωνα με τον Σκλημπόσιο: «η Αγροτική Φυλακή της Τίρυνθας λειτουργεί από το 1925 και το εκκλησάκι του Αγίου Γερασίμου έγινε το 1928. Μάλλον την περίοδο αυτή, Διευθυντής των Φυλακών ήταν ένας Κεφαλλονίτης ονόματι Γεράσιμος. Το κτήριο των φυλακών χτίστηκε στην αρχή για να γίνει έπαυλη του Καποδίστρια. Ακολούθως έγινε η πρώτη Γεωργική Σχολή. Υπάρχει μαρμάρινη πλάκα». Στη συνέχεια παρατηρεί πως: «κάποτε οι Αγροτικές Φυλακές ήταν σε άνθιση, τώρα είναι προς τη δύση τους.

Δεν υπάρχουν κρατούμενοι αγρότες, για να ασχοληθούν με τις Αγροτικές Φυλακές. Παλιότερα που η κοινωνία είχε πολλούς αγρότες, άνθιζε η Αγροτική Φυλακή και όσον αφορά τον γεωργικό και τον κτηνοτροφικό τομέα».

Απαντώντας στην ερώτηση: «Ο κόσμος, τότε που υπήρχε άνθιση, πως αντιμετώπιζε τα προϊόντα που έβγαζε η Αγροτική Φυλακή;», ο κύριος Σκλημπόσιος πρόσθεσε: «Τα προϊόντα τα προωθούσαμε στις φυλακές Κορυδαλλού, έτρωγαν οι κρατούμενοι της φυλακής και ότι περίσσευε στο εμπόριο. Τα πορτοκάλια π.χ. που ήταν πάρα πολλά πήγαιναν όλα στο εμπόριο. Είχε παλιά 1200 στρέμματα η Αγροτική Φυλακή, τώρα έχει περιοριστεί στα 800 περίπου».

Σύμφωνα με τον ίδιο, λόγω της υποβάθμισης του υδροφόρου ορίζοντα σε όλον τον Αργολικό κάμπο, εξαιτίας της θάλασσας, έχει μειωθεί η γεωργική παραγωγή των Αγροτικών Φυλακών Τίρυνθας. Επί των ημερών του, ως διευθυντή στις Αγροτικές Φυλακές, είχε γίνει μια γεωλογική μελέτη για τα χωράφια της φυλακής (που βρίσκονται κοντά στην παραλία), η οποία έδειξε ότι για να καλλιεργηθούν χρειάζεται να αφαιρεθεί το χώμα σε βάθος 70 cm και να προστεθεί νέο.

Τη δεκαετία του '90 επιχειρείται αποσυμφόρηση των κλειστών φυλακών. Στις αγροτικές δημιουργείται το λεγόμενο κλειστό τμήμα, όπου εκτίονται μικρές ποινές λίγων ημερών, μέχρι την αποφυλάκιση.

Ο Σκλημπόσιος, καθώς διέβλεπε ότι η Αγροτική Φυλακή οδεύει προς τη δύση της κατήργησε έναν παλιό φούρνο και τον αντικατέστησε με έναν επαγγελματικό, για να παράγεται περισσότερο ψωμί, το οποίο και διανέμεται στις κλειστές φυλακές και σε ιδρύματα (νοσοκομεία, γηροκομεία κ.ά.).

Το αρτοποιείο της φυλακής καλύπτει πλήρως τις ανάγκες σίτισης της Αγροτικής Φυλακής Τίρυνθας και του Καταστήματος Κράτησης Ναυπλίου.

Στην ερώτηση σχετικά με το εάν οι εργασίες που έκαναν μέσα στις φυλακές, ως έγκλειστοι θα τους χρησίμευαν κι όταν αποφυλακίζονταν, ο κ. Γιώργος Σκλημπόσιος απάντησε: «Ήταν καλύτερα σίγουρα από το να είναι κλεισμένοι μέσα, αυτό είναι δεδομένο. Κάνοντας τις δουλειές αυτές ξεφεύγει το μυαλό σου, ζεις άνετα ειδικότερα όταν είσαι εξωτερικός, δηλαδή δεν μπαίνεις μέσα στο κελί. Εξασφάλιζαν με αυτό τρόπο καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Αυτοί που βγαίνουν έξω ακόμη και τώρα, στον δρόμο προς την Νέα Κίο, αν δείτε κάποια μοσχάρια στην παραλία, αυτά είναι των Αγροτικών Φυλακών. Οι έγκλειστοι που ζουν σε καθεστώς ημι-ελεύθερης διαβίωσης, ζουν «τελείως» ελεύθεροι. Κατά 90% οι δουλειές που μαθαίνουν οι έγκλειστοι μέσα στις φυλακές δεν τους χρησιμεύουν. Συνήθως στα πρόβατα βάζουν τσοπάνηδες».

Ο δρόμος Ναυπλίου – Αργους λίγο πριν φτάσουμε στην Τίρυνθα, 1922

Αρχαιολογική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού

Ερωτηθείς ο κ. Σκλημπόσιος για το αν κατά το χρονικό διάστημα που διατέλεσε διευθυντής στις Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας, λάμβαναν χώρα εκπαιδευτικές δράσεις, ανέφερε ότι: *«Τότε τις εκπαιδευτικές δράσεις τις είχε αναλάβει η Νομαρχία μέσω της Ν.Ε.Λ.Ε.. Γίνονταν εργαστήρια ζαχαροπλαστικής, αγγειοπλαστικής, μαγειρικής, κ.ά.»*.

Σε ερώτηση σχετικά με το αν οι έγκλειστοι ανταποκρίνονταν σε αυτές τις δράσεις ο κ. Σκλημπόσιος συμπλήρωσε: *«Δεν μπορώ να πω ότι ήταν και ενθουσιασμένοι, αλλά παρακολουθούσαν. Ποτέ δεν διακόπηκε πρόγραμμα πάντα ολοκληρώνονταν. Δήλωναν από την αρχή 20-30 άτομα ότι θα παρακολουθήσουν το πρόγραμμα, ενώ οι υπόλοιποι πήγαιναν στις δουλειές τους μέχρι τις 12 η ώρα που διακόπτονταν το πρόγραμμα και ούτω καθεξής. Έρχονταν ο Σεπτέμβριος και άρχιζαν άλλα προγράμματα. Απέναντι από*

«Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας: μια διαδρομή εκπαίδευσης και πολιτισμού.» Νεκταρία Αναστασίου

τις φυλακές ήταν μια σχολή του ΟΑΕΔ και παλιότερα λειτουργούσαν και εκεί παρόμοια προγράμματα όπως μηχανολόγων αυτοκινήτου».

Στην ερώτηση σχετικά με το αν οι έγκλειστοι εξέφραζαν την επιθυμία να μάθουν γραφή και ανάγνωση, ο Σκλημπόσιος σχολίασε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των κρατουμένων, ήταν πολύ χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, υπήρχε μια υποτυπώδης βιβλιοθήκη, χωρίς όμως να εκδηλώνεται κανένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Επιπλέον, λειτουργούσε σχολείο αναλφάβητων με δάσκαλο από το Υπουργείο, αλλά φοιτούσαν λίγα άτομα. Απέναντι από τις Αγροτικές Φυλακές, υπήρχε το λεγόμενο σχολείο των φυλακών, αργότερα όμως λειτούργησε σαν σχολείο Τσιγγάνων (Ρομά). Συνήθως η εκπαίδευση των έγκλειστων γίνονταν μέσα στις φυλακές σε ειδική αίθουσα. Τέλος, αναφορικά με την εκπαίδευση, τονίζει ότι όσα γίνονται στις φυλακές είναι πολύ θετικά, επηρεάζοντας με αντίστοιχο πρόσημο τη συμπεριφορά και την ψυχοσύνθεση των έγκλειστων.

Σύμφωνα με τον νέο σφραγιστικό κώδικα (Νόμος 2776/1999), η εργασία των κρατουμένων δεν έχει πλέον εξαναγκαστικό χαρακτήρα. Το Άρθρο 42 ασχολείται με την οργάνωση της εργασίας έξω από το κατάστημα κράτησης σε βιομηχανίες, βιοτεχνίες ή επιχειρήσεις που ανήκουν στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα.

Δίνεται η δυνατότητα χορήγησης άδειας ημι-ελεύθερης διαβίωσης σε όσους κρατούμενους επιθυμούν να συνεχίσουν την επαγγελματική ενασχόληση τους ή σε όσους έχει εξευρεθεί ήδη εργασία.

Επιπλέον υπάρχει μέριμνα για την κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης καθώς και για τη μείωση εκτιμώμενης ποινής για κάθε μέρα εργασίας και εκπαίδευσης. Το 5^ο τμήμα του ΣΤΕ (συμβουλίου της επικρατείας) έκρινε νόμιμο το προεδρικό διάταγμα (υπ' αριθμ.64/2015) από 2½ μέρες, σε 3 εκτιτέας ποινής, για κάθε μέρα εργασίας ή εκπαίδευσης.

Το Άρθρο 35 αναφέρεται στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κατάρτιση. Οι προερχόμενοι από τις φυλακές τίτλοι σπουδών, καθίστανται ισότιμοι με τους αντίστοιχους των σχολών εκτός φυλακής.

Η Πρωτοβάθμια εκπαίδευση κρίνεται υποχρεωτική για τους νεαρούς κρατούμενους. Οι ενήλικες αναλφάβητοι ενθαρρύνονται να παρακολουθούν μαθήματα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή ακόμα και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης. Οι εργασίες που τους ανατίθενται, είναι συναφείς με το αντικείμενο εκπαίδευσης.

Β. Συνέντευξη με τη Δ. Δημοπούλου

Η Διονυσία Δημοπούλου είναι απόφοιτος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και των Τουριστικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Αθήνας. Εργάστηκε σε ΕΠΑΛ του Νομού Αργολίδας ενώ παράλληλα παρέδιδε μαθήματα σε Ν.Ε.Λ.Ε., Κ.Ε.Τ.Ε., ανέργους και φυλακισμένους. Είναι επιπλέον και κριτής αγώνων στίβου.

Η Δημοπούλου ανέλαβε μέσω της Ν.Ε.Λ.Ε. (Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης) να πραγματοποιήσει πρόγραμμα μαγειρικής στους φυλακισμένους, κυρίως με σκοπό να στραφούν στη δημιουργία επισιτιστικών επιχειρήσεων, όταν θα αποφυλακίζονταν.

Στην συνέντευξη που μου παραχωρήθηκε στις 19 Μαΐου 2018 αναφέρει ότι:

«Ο Νομάρχης κ. Σαλεσιώτης είχε κάνει ένα σεμινάριο (8 έως 10 μηνών με την πρακτική) και μας είχε καλέσει να μάθουμε μερικούς από τους φυλακισμένους (20 άτομα περίπου) πώς θα μπορούσαν να οργανώσουν μια δική τους επιχείρηση κυρίως επισιτιστική, όπως εστιατόριο ή μπαρ όταν θα αποφυλακίζοντουσαν. Ήταν άτομα από όλη την Ελλάδα, κανένας αλλοδαπός».

Η Δημοπούλου είχε αναλάβει να τους διδάξει την κοστολόγηση των εδεσμάτων, δηλαδή των έτοιμων γευμάτων που θα ετοίμαζαν.

Τα μαθήματα γίνονταν σε ένα τροχόσπιτο και οι έγκλειστοι έδειχναν ιδιαίτερο ζήλο. Ο μικρότερος έγκλειστος ήταν 20 χρονών και ο μεγαλύτερος 55 και τον επόμενο χρόνο θα αποφυλακίζονταν. Στην συνέχεια η ίδια πρόσθεσε ότι: *«με τα τετράδια τους, τα μολύβια τους σημειώνανε ό,τι έγραφα στον πίνακα και στα διαλείμματα με ρωτάγανε».*

Στην ερώτηση «Πιστεύετε, ότι θα χρησίμευε στους έγκλειστους η δράση αυτή, όταν θα αποφυλακίζονταν;», η Δημοπούλου συμπλήρωσε: *«Με ένα αποφυλακιστήριο Φυλακών Τίρυνθας, δεν θα τους έπαιρναν στην δουλειά, παρόλο που οι φυλακές Τίρυνθας θεωρούνται από τις πιο ελαφριές φυλακές. Με μερικούς από αυτούς είχα επαφή και με ρωτάγανε κυρίως θέματα οργάνωσης, του εστιατορίου που είχαν ανοίξει. Ειδικά οι κρητικοί (ένας από τα Ανώγεια, ένας από το Λασίθι και ένας από τις Αρχάνες) είχαν ανοίξει όλοι εστιατόριο παραδοσιακό».*

Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας και Πολιτισμός

Α. Συνέντευξη με τον Λ. Λάμπρου - Δημιουργία Φιλαρμονικής στις Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας (1950-1960)

Ο Λ. Λάμπρου, μου ανέφερε σε συνέντευξη του στις 12 Μαΐου 2018 :

Ο αείμνηστος Μαέστρος Βασίλης Χαραμής συνεργάστηκε με τον διευθυντή των Αγροτικών Φυλακών Τίρυνθας κ. Βερζιτζή, για τη δημιουργία φιλαρμονικής με κρατούμενους.

Χωρίς να έχουν μουσική παιδεία οι κρατούμενοι κατέληξαν να παίζουν ουβερούρες και κλασική μουσική και μέσα στην πόλη του Ναυπλίου.

Επιγραμματικά, ο Λάμπρου ανέφερε: *«Οι άνθρωποι τότε εκεί δεν είχαν ιδέα από μουσική και φτιάχνει στις φυλακές μια φιλαρμονική φοβερή, εκτός της Φιλαρμονικής του Ναυπλίου που ήταν στο πανελλήνιο γνωστή. Έφτιαξε μια Φιλαρμονική και με την άδεια του διευθυντή παιάνιζε στις γιορτές και τις αργίες. Είχε γίνει η Φιλαρμονική της Τίρυνθας».*

Σε επίσκεψη του, στις Αγροτικές Φυλακές Τίρυνθας, ο Βέλγος Υπουργός Δικαιοσύνης εξήρε την προσπάθεια αυτή τονίζοντας ότι η Ελλάδα *«σωφρονιστικώς είναι 100 χρόνια μπροστά από το Βέλγιο».*

Ο Λάμπρου ανέλαβε την μαγνητοφώνηση της ομιλίας του Βέλγου απεσταλμένου, το αρχείο όμως δόθηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης το οποίο παίχτηκε στην κρατική ραδιοφωνία και τηλεόραση.

Ο Λάμπρου προμήθευε με παγωτά, υγραέριο, μαγνητόφωνα και κασετόφωνα τις φυλακές μέχρι το 1966.

Σύμφωνα με τον πρώην διευθυντή των Αγροτικών Φυλακών Σκλημπόσιο, οι έγκλειστοι παρακολουθούσαν κάποιες εκδηλώσεις ψυχαγωγικού περιεχομένου όπως, θέατρο (*Το Τάβλι* του Κεχαΐδη), μουσικές βραδιές (Χρήστος Νικολόπουλος) για να σπάει η ρουτίνα τους.

B. Συνέντευξη με τη Σ. Ασλανίδου

Η Σοφία Ασλανίδου είναι απόφοιτη Οικονομικών και Ψυχολογίας. Είναι μια από τις Παραμυθούδες του Ναυπλίου.

Στην ερώτηση «Με τις Αγροτικές Φυλακές πως ενεπλάκητε; Η Σοφία Ασλανίδου ανέφερε, στην συνέντευξη που μου παραχώρησε την 1η Ιουνίου του 2018:

«Στις φυλακές ξεκινήσαμε να λέμε παραμύθια. Ήταν η Μαργαρίτα Καραμολέγκου που ήθελε να κάνουμε μια μουσική παράσταση στις φυλακές και πηγαίνοντας εκεί δεν μας επέτρεψαν, γιατί δεν υπήρχε διαχωριστικό ασφαλείας.

Πήγαμε πρώτα στις Δικαστικές. Μετά πήγαμε στις Αγροτικές και κάναμε μια μέρα παραμυθιού και ήταν οι Παραμυθούδες κι ο Βασίλης Κατσαρός, υποδιευθυντής μουσικού σχολείου (παίζει εξαιρετική κιθάρα) και η Μαργαρίτα, που τραγουδάγε.

Έτσι ξεκινήσαμε να κάνουμε παραμύθια στις φυλακές».

Στην συνέχεια, όταν ρωτήθηκε «Γιατί πιστεύετε ότι είναι σημαντικά τα παραμύθια στις Φυλακές;» η κυρία Ασλανίδου πρόσθεσε :

«Λοιπόν, τα παραμύθια έχουν μια μεγάλη ιστορία, είναι ανθρώπινες ιστορίες και ο καθένας βρίσκει δικά του κομμάτια στα παραμύθια. Και μιλάω για τα παραδοσιακά παραμύθια που είναι της προφορικότητας. Ο καθένας μέσα σ' ένα παραμύθι, κι αν δεν το ξέρει συνδέεται με διάφορες πλευρές. Είναι βιώματα ανθρώπων τα παραμύθια.

«Έλα να σου πω τι έμαθα και θα σου πω την εμπειρία μου και μπορεί κάπου να ταιριάζουμε».

Στην ερώτηση για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο έλαβε χώρα η παρέμβαση απάντησε «Φορές. Δεν ήταν πολλές οι φορές. Αυτό που ήταν το σημαντικό, ήταν ότι φεύγοντας ένοιωθα ό,τι αυτοί είναι έγκλειστοι κι εγώ φεύγω. Άρχισε να βγαίνει από μέσα μου να κάνουμε κάτι μεγαλύτερης διασύνδεσης.»

Στην συνέχεια πρόσθεσε:

«Με την Ντίνα (Καλογεροπούλου), που έχει ζήσει τις φυλακές και ήθελε να ασχοληθεί με τα προγράμματα, κάναμε ένα 6 μηνιαίο πρόγραμμα παραμυθιών στις φυλακές, κάθε 15 ημέρες.

Τους βάλουμε μέσα στην διαδικασία του παραμυθιού, να διαβάσουμε την ιστορία και αυτό που λέμε εμείς « να το κάνουμε δικό μας»: να ζωγραφίσουμε το παραμύθι, να φτιάξουμε τις εικόνες, την ραχοκοκαλιά του, να σταματήσουμε σε κάθε εικόνα και να συμμετέχουν οι αισθήσεις μας (να μυρίσουμε ,να ακούσουμε), να βάλουμε το δικό μας τραγούδι μέσα στην εικόνα».

Στην ερώτηση σχετικά, με το εάν οι έγκλειστοι ανταποκρίθηκαν στην διαδικασία, η Ασλανίδου επισήμανε :

« Πάρα πολύ. Το κρατήσαμε πάρα πολύ ζωντανό και απλό. Είχαμε αρκετό παιχνίδι, ανάλογα αν θέλαμε να δούμε εικόνες μέσα στο παραμύθι, το δραματοποιούσαμε μέσα από τις αισθήσεις. Τους δώσαμε εμείς ένα παραμύθι, το οποίο το δουλέψαμε για 6 μήνες και καταλήξαμε σε μια παράσταση το 2016. Ήταν άτομα που δεν μιλούσαν την γλώσσα μας και τους προτείναμε να αφηγηθούν στην γλώσσα τους. Προσπαθήσαμε να το βγάλουμε στο Τριανόν, δεν ήταν ακόμη επιτρεπτό. Το ίδιο ήταν γιατί ήρθαν άνθρωποι απέξω ».

Στην ερώτηση σχετικά με το «αν πιστεύτε ότι αυτή η δράση θα βοηθήσει τους έγκλειστους στην επανένταξη», η Ασλανίδου πρόσθεσε:

«Κάποια στιγμή ακούστηκαν πράγματα ευαισθητοποίησης, μπορώ να πω. Τους είχαμε δώσει να διαλέξουν ένα αντικείμενο και να φτιάξουν μια ιστορία. Εκεί άρχισαν τις βιογραφικές ιστορίες. Υπήρξε ένας που πήρε ένα ζάρι και λέγοντας την ιστορία, το ζάρι του μίλαγε και του έλεγε : «Βρε βλάκα, θα ξαναπαίζεις ζάρια για να σε βάλουν στην φυλακή;».

Κανείς δεν ξέρει τι έχει γίνει μέσα τους, αλλά γίνανε πράγματα που μας δείχνανε ότι προβληματίστηκαν, ότι υπάρχουν και άλλοι τρόποι για να ζήσουν.

Την ημέρα της παράστασης ένιωθαν χαρά, συμμετοχή, περηφάνια που τους χειροκροτούσαν ».

Η κυρία Ασλανίδου οραματίζεται για τις φυλακές να μπορέσει κάποιος ή και μεταξύ τους να ακούσει ο ένας τον άλλον.

Χαρακτηριστικά αναφέρει ένα περιστατικό:

«Ήταν ένας, που μαζευτήκαμε για να κάνουμε την συνάντησή μας, τελείως κατηφής. Ξεκινάγαμε πάντα με την διάθεση που έχουμε μπει στην ομάδα και ο καθένας έλεγε τα δικά του για να συνδεθούμε. Και είπε αυτός ότι μόλις σήμερα έμαθα ότι πέθανε η εγγόνα μου. Και εγώ συγκινήθηκα πολύ και απλώθηκε μια σιωπή μέσα στην ομάδα.

Και λέω ελάτε να πάμε με αυτή την σιωπή, κλείστε τα μάτια σας και αφεθείτε λίγο σ' αυτή την σιωπή.

Και ο καθένας έλεγε πως νιώθει. Ακούστηκαν πολύ ιδιαίτερα πράγματα, τόσο τρυφερά.

Κι ο ίδιος ο παππούς της εγγόνας είπε ότι αυτή την στιγμή νιώθει ότι η φυλακή είναι έξω γιατί εγώ είμαι πολύ προστατευμένος με αυτό που έχει συμβεί μέσα».

Η Ασλανίδου πρόσθεσε ότι: «Αυτή η Διευθύντρια πραγματικά συντρόφεψε για να ανοίξει ο χώρος των φυλακών. Ήταν η στιγμή που μια κοινωνική λειτουργός που ήθελε, μια διευθύντρια που ήθελε, μια Άλκηστις που ήθελε και όλοι αυτοί κάναν ένα περιβάλλον να πάει παραπέρα».

Συμπεράσματα

Η τέχνη, ο πολιτισμός κι η εκπαίδευση στις Αγροτικές Φυλακές είναι μερικά από τα μέσα που προετοιμάζουν τον έγκλειστο για την ομαλή επανένταξη του στην κοινωνία.

Οι έγκλειστοι που συμμετέχουν στα εκπαιδευτικά και στα ψυχαγωγικά προγράμματα αποβλέπουν όχι τόσο στην απόκτηση γνώσεων, αλλά κυρίως στην ανάπτυξη ανθρώπινης επαφής και επικοινωνίας.

Η σχέση που αναπτύσσεται με τον εκπαιδευτή, η επαγγελματική κατάρτιση, η απόκτηση δεξιοτήτων μέσω των προγραμμάτων αλλά και το καθεστώς ημι-ελεύθερης διαβίωσης σε φυσικό περιβάλλον στις Αγροτικές Φυλακές, βοηθάει αδιαπραγμάτευτα στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των εγκλείστων.

Η εργασία – εμπιστοσύνη, αποτελούν ένα δίπτυχο, ένα αναπόσπαστο μέρος της φύσης των αγροτικών φυλακών ενώ παράλληλα, ο κεντρικός άξονας της επανενταξιακής τους στόχευσης, είναι η εργασία των (εκεί) κρατούμενων. Με αυτήν, οι κρατούμενοι όχι μόνο επιτυγχάνουν τη μείωση της εκτιτέας ποινής τους, αλλά έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν καινούριες εργασιακές δεξιότητες οι οποίες μπορούν να τους φανούν ιδιαίτερα χρήσιμες στη ζωή τους μετά την αποφυλάκιση, στηρίζοντας έτσι την κοινωνική τους επανένταξη. Παράλληλα, θα πρέπει να τονιστεί κι η ευρύτερα ευεργετική ψυχοκοινωνική επίδραση που ασκεί η (εποικοδομητική) εργασία, δεδομένου ότι μέσω αυτής ο κρατούμενος μπορεί να μάθει να θέτει υγιείς στόχους, να ακολουθεί ένα πρόγραμμα για την εκπλήρωση των στόχων αυτών (εξοπλιζόμενος σταδιακά, κατ' αυτόν τον τρόπο, με όλη την απαιτούμενη για τον σκοπό αυτό, επιμονή κι αυτοπειθαρχία), να συνεργάζεται με άλλους ανθρώπους επί τη βάση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, και –τελικά– να βιώνει τον ανταποδοτικό χαρακτήρα της εργασίας του εισπράττοντας ικανοποίηση από το αποτέλεσμα (ή το προϊόν) του κόπου του.

Βιβλιογραφία

Αλεξιάδης, Σ. (2001). *Σωφρονιστική*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.

Ζωγράφου, Δ. Α. (1937). *Ιστορία της παρ' ημίν γεωργικής εκπαιδύσεως*.

Κουλάτσος, Α. (χ.χ.) *Έκθεσις περί των Αγροτικών Φυλακών Τίρυνθος. Το εν Ελλάδι αγροτικόν σωφρονιστικόν σύστημα*. Όπως αναφέρεται στο Λάμπρου, Μ. Ν. (1932).

Ναύπλιο 1932, σ. 55 (διαθέσιμο <http://www.korydallosca.gr/2015/04/90.html>

[διαδικτυακός τόπος Σωματείου Εργαζομένων Καταστήματος Κράτησης Κορυδαλλού]

Σχίζας, Π. (2013). *Αγροτικές φυλακές*. Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Νόμοι

Νόμος υπ' αριθ. 3312 «Περί οργανώσεως ανοικτών Σωφρονιστικών Καταστημάτων, 1 Αυγούστου 1955, τεύχος πρώτον, ΦΕΚ 203, σ.1609-1611 (διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.et.gr/index.php/2013-01-28-14-06-23/search-laws> [διαδικτυακός τόπος Εθνικού Τυπογραφείου]).

Νόμος 2776/1999 «σωφρονιστικός κώδικας»

Νόμος 1925 «Περί φυλακών»

Προεδρικό Διάταγμα 16 Φεβρουαρίου 1925, αρθ.39, τεύχος Α

Προεδρικό Διάταγμα (υπ' αριθμ.64/2015)

Εφημερίδες

Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος, 1993., φυλ. 61.

Αργολικά Νέα, 29-5-1975, φυλ. 266.

Παράρτημα

Φωτογραφίες από το αρχείο του κ. Σκλημπόσιου (Πρώην Διευθυντής Αγροτικών Φυλακών Τίρυνθας)

«Αγροτικές Φυλακές Τύρυνθας: μια διαδρομή εκπαίδευσης και πολιτισμού.» Νεκταρία Αναστασίου

11

Το οδικό έργο επικρατεί στις φυλακές

Φυλακές

Χώρα	1985	1991	1994	1995
ΕΠΙΧΩΜΑΤΑ				
Παλαιόφωρο	75	170	80	78
Αμύσος	140	201	173	211
Νοσοκομείο	60			
ΕΠΙΧΩΜΑΤΑ				
Βόλο	86	45	103	100
Θεσσαλίας	220	254	266	392
Κορινθίων	80	81	109	109
Κοζανθός	105	68	138	157
Κορσάκιου	480	883	847	1.264
Κα	45	21	60	61
Αρμάρας	363	120	595	555
Νοσίδων	80	71	131	151
Νέστωλος	45	26	60	67
Τριπόλεως	65	54	91	70
Χάλκης	67	64	60	70
Χίου	35	65	35	13
Κρήνων	35	32	48	64
Κ.Α.Υ.φ.	38	32	48	41

Φυλακές

Χώρα	1985	1991	1994	1995
ΕΠΙΧΩΜΑΤΑ				
Ανός	146	103	206	191
Κασομβέρας	300	232	455	239
Τύρυνθας	200	182	285	130

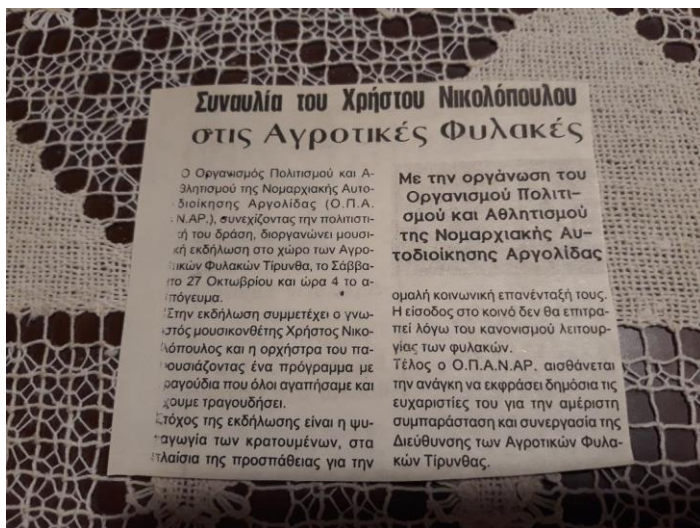
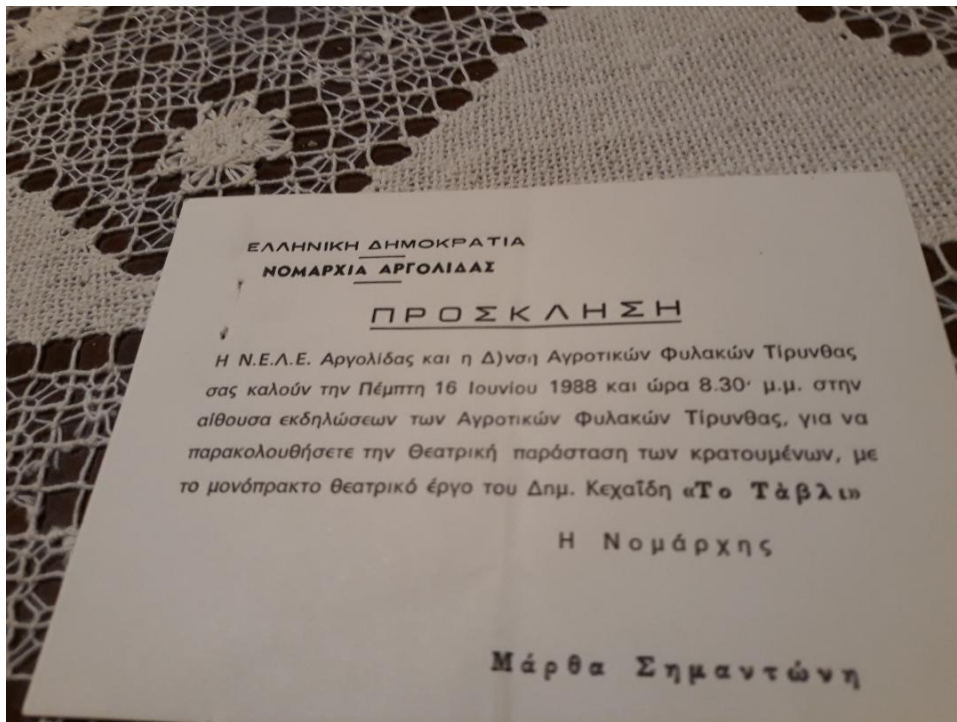
ΣΤΡΩΜ. ΚΑΤΑΛ. ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Χώρα	1985	1991	1994	1995
Κορσάκιου	100	108	79	110
Κασομβέρας	90	90	69	187

ΕΠΙΧΩΜΑΤΑ

Χώρα	1985	1991	1994	1995
Αλιαντώνου	105	130	119	188
Κερμαρός	115	150	114	125
Πάρος	343	381	464	654
Τριπόλεως	125	128	176	151
Χαλκίδας	120	128	146	132
Κ.Κ.φ. Γυναικ.	270	123	189	235

Οι αποδόσεις

«Αγροτικές Φυλακές Τύρυνθας: μια διαδρομή εκπαίδευσης και πολιτισμού.» Νεκταρία Αναστασίου

